

Гик В.В.,
к.е.н., доцент кафедри обліку та аналізу,
Національний університет “Львівська політехніка”

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ФОРМИ ВЕДЕННЯ СПІЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КЛАСТЕРА

Згідно з Господарським кодексом України [1] та Класифікатором організаційно-правових форм господарювання (КОПФГ) [2] існують наступні види об'єднання підприємств: асоціація, корпорація, консорціум, концерн, холдингова компанія, які за своєю суттю потребують створення юридичної особи. При цьому в чинних нормативно-правових актах відсутній перелік об'єднань підприємств без створення юридичної особи, до яких можна віднести кластер. Разом з тим деякі автори зазначають, що кластер може функціонувати у окремих організаційно-правових формах, визначених законодавством України.

Так, Лифар В.Л. пише, що кластер може мати оформлення у вигляді асоціації як договірною об'єднання юридичних осіб, створеного з метою постійної координації їх господарської діяльності, при централізації однієї або декількох управлінських функцій, при збереженні самостійності й незалежності юридичних осіб, що входять до такого об'єднання [3, с. 191].

На думку проф. Саблука П.Т. та Кропивка М.Ф. можуть створюватися два типи об'єднань кластерної організації:

- як об'єднання підприємств, що діє на основі договору про спільну діяльність (пакета двосторонніх договорів) без створення юридичної особи та без об'єднання вкладів її учасників (аналог з радянської практики – НВО або РАПО);

- як об'єднання підприємств будь-якої організаційно-правової форми, що створене відповідно до законодавства (аналог з радянської практики – трести радгоспів) [4, с. 11].

Між учасниками кластеру зберігаються конкурентні відносини, адже вони не втрачають своєї господарської та юридичної самостійності, а їх взаємозв'язок заснований на спільному використанні наявних конкурентних переваг, що принципово відрізняє кластер від фінансово-промислової групи, у якій основою зв'язків є спільний власник. У кластері спостерігається відсутність контролю зі сторони головного підприємства за діяльністю інших, як у холдингу. Відомо, що об'єднання типу холдинг, трест, концерн характеризуються, як правило, громіздкою структурою управління, що не дозволяє гнучко та чітко реагувати на зміни ринкового середовища. На відміну від зазначених видів

організаційних структур у кластері зазначені ознаки відсутні, оскільки для нього характерними є концентрація (зростання обсягів виробництва однорідних виробництв у рамках виробничого комплексу) та кооперація (зв'язки підприємств з виробництва продукції). Саме ця особливість кластеру відрізняє його від несистематичної, механічної сукупності підприємств у межах регіону.

Фахівцями Міжнародної організації економічних знань та розвитку підприємництва виділені такі характерні особливості притаманні кластеру:

1) географічна концентрація дає учасникам кластеру наступні переваги: доступ до специфічних ресурсів певного регіону, зниження трансакційних витрат, доступ до інформації, соціального капіталу; 2) спеціалізація: кожний кластер об'єднує учасників у певній сфері діяльності; 3) множинність учасників: кластери включають не лише підприємства, а громадські організації, навчальні заклади, представників фінансового сектору тощо; 4) конкуренція та кооперація: характерне поєднання цих двох видів взаємодії між учасниками; 5) критична маса, необхідна для досягнення внутрішньої динаміки; 6) життєвий цикл кластеру: орієнтація діяльності на довгострокову перспективу; 7) інновації: підприємства учасники кластеру залучені до процесу технологічних, комерційних та/або організаційних змін [5, с. 27].

Таким чином, основні відмінності кластеру від інших форм об'єднань підприємств полягають у тому, що:

- діяльність кластеру не визначає спеціальних особливостей його органів управління (на відміну від корпорації та концерну);
- кластер має, як правило, постійний характер діяльності (на відміну від консорціуму);
- кластер створюється не лише з метою постійної координації господарської діяльності підприємств (на відміну від асоціації);
- кластер тісно взаємодіє із навчальними закладами, органами місцевого самоврядування тощо;
- кластер отримує підтримку від держави або місцевих органів влади.

Отже, загальноприйнятою можна вважати точку зору, відповідно до якої спільна діяльність може здійснюватися у двох організаційно-правових формах: зі та без створенням юридичної особи. У першому випадку сторони укладають між собою звичайний договір про спільну діяльність, а у другому – установчий (засновницький).

Література

1. *Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV;*
2. *Класифікатор організаційно-правових форм господарювання ДК*

002:2004: Наказ Державного комітету статистики України від 25.06.2004 № 401; 3. Лифар В.Л. Організаційно-правові аспекти формування транспортного кластера в регіоні / В.Л. Лифар // *Маркетинг і менеджмент інновацій*. – 2014. – № 2. – С. 188-195; 4. Саблук П.Т., Кропивко М.Ф. Кластеризація як механізм підвищення конкурентоспроможності та соціальної спрямованості аграрної економіки / П.Т. Саблук, М.Ф. Кропивко // *Економіка АПК*. – 2010. – № 1. – С. 3-13; 5. *The Cluster Policies Whitebook* / Andersson T., Schwaag-Serger S., Sorvik J., Wise Hansson E. – Sweden : IKED, 2004. – 266 p.

Дідик Н.С.,
студ.гр.ОА-43,
Національний університет “Львівська політехніка”.
Науковий керівник - Хом’як Р.Л.,
к.е.н., доцент кафедри обліку та аналізу

ОБЛІК НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ЯК ЕЛЕМЕНТ ОБЛІКОВОЇ СИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВА

З розширенням видів господарських зв’язків та організаційно-правових форм підприємництва, упровадженням національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку виникла потреба у використанні кількох варіантів відображення об’єктів господарської діяльності в обліку. Все це зумовило необхідність формування на підприємствах облікової політики. Процес формування облікової політики передбачає вибір конкретного способу ведення бухгалтерського обліку із декількох альтернативних, що визначені національними стандартами обліку. Саме облікова політика має на меті створити на підприємстві таку систему бухгалтерського обліку, яка б дозволила показати у фінансовій звітності інформацію, що однозначно тлумачиться з урахуванням особливостей конкретного підприємства.

Розвитку теорії і практики питань бухгалтерського обліку нематеріальних активів присвячені роботи А.В. Алексеевої, В.В. Бабича, М.Т. Білухи, Е.А. Бобрової, Ф.В. Голубєва, А.М. Герасимовича, Н.І. Дорош.

Виділяють такі елементи облікової політики щодо обліку нематеріальних актив, які відображені в табл.1.